

De gevolgen van de bachelor/master-hervormingen op de archiefleeszaal

Godfried Kwanten, KADOC-K.U.Leuven
Isabelle Debie, Stadsarchief Brugge

Door de BaMa-hervormingen van 2004 komen studenten pas later en in mindere mate in contact met historische bronnen en archief. In een gradueel opgebouwde opleiding leren zij in de drie bachelorjaren vooral kritisch omgaan met vakliteratuur en werkinstrumenten. Archiefonderzoek is beperkt, zelfs uitzonderlijk. Dit krijgt wel een plaats in de éénjarige masteropleiding. In het algemeen zijn de onderzoeken van de studenten dus korter en beter afgelijnd. Dit heeft vanzelfsprekend gevolgen voor de archiefleeszalen.

DE KADOC-LEESZAAL

Het KADOC is sterk ingebed in de universitaire context en heeft een belangrijke rol in de onderzoeksopleiding van studenten. Men kan dus veronderstellen dat de bachelor/master-hervormingen hun weerslag hebben op de leeszaalwerking en het leeszaalpubliek. Studenten maken immers een kleine helft uit van het bezoekerspubliek. Ze zijn eveneens goed voor ca. 40 procent van het totale aantal bezoeken.

Om de exacte effecten te meten, is het wellicht iets te vroeg. De universitaire mutaties lagen in het verlengde van de Bolognaverklaring van juni 1999. De bacheloropleiding startte aan de K.U.Leuven in het academiejaar 2004-2005; in 2007-2008 volgden de initiële masteropleidingen. Toch kunnen er al enkele voorzichtige conclusies naar voren worden geschoven.

1. Terwijl het totale bezoekersaantal van de KADOC-leeszaal zich vanaf ca. 2007 stabiliseerde, daalde het aantal studenten-bezoekers lichtjes. Er deed zich zeker een daling voor van het aantal studenten die gedurende een vrij lange periode (een tot twee jaar) diepgaand archiefonderzoek deden in een veeleer beperkt aantal bestanden. Vanzelfsprekend hoeft deze licht dalende trend van studenten-bezoekers niet noodzakelijk gekoppeld te worden aan de onderwijshervormingen.

2. Nieuwe categorieën studenten deden hun intrede in de KADOC-leeszaal: studenten die vanaf 2006-2007 aan hun bachelorpaper werkten en daarvoor in een relatief korte tijdspanne en gedurende enkele bezoeken vooral literatuur raadpleegden. Dit waren ook in toenemende mate en overduidelijk studenten van hogescholen (professionele

bachelors) die beperkte onderzoeksopdrachten opgelegd kregen. Ten slotte bezochten ook studenten in master-na-masteropleidingen de KADOC-leeszaal.

3. Sinds de invoering van de BaMa-hervormingen werd de wisselwerking tussen docenten/promotoren enerzijds en KADOC-medewerkers anderzijds geïntensifieerd. Docenten en promotoren zijn in toenemende mate vragende partij voor meer afspraken met de erfgoedsector om in overleg een diversiteit van goed afgebakende en haalbare onderzoeksonderwerpen gesteund op begrensde bronnenpakketten vast te leggen. Ook KADOC juicht meer 'maatwerk' toe, vermits dit toelaat tot duidelijke afspraken te komen inzake de timing, de inhoud en de praktische modaliteiten van de raadplegingen.

4. Zoals al aangegeven, bezoekt eenzelfde student minder frequent en minder langdurig de KADOC-leeszaal. Vaak gaat het om eenmalige of slechts enkele bezoeken. Dat resulteert in een geringere vertrouwdheid met het zoeken in en werken met erfgoedgehelen, in het bijzonder archieven. Vooral de materiële omgang van studenten met papieren dragers laat nog al eens te wensen over. We hebben de indruk dat deze houding van de studenten veeleer voortvloeit uit onwetendheid dan wel uit onwil. Erfgoededucatie van gebruikersgroepen behoort dan ook tot de kernopdrachten van het leeszaalpersoneel.

DE LEESZAAL VAN HET STADSARCHIEF BRUGGE

Studenten maken in de leeszaal van het Brugse Stadsarchief slechts 9 procent van het bezoekerspubliek uit. Niettemin hebben de BaMa-hervormingen hun invloed op de leeszaal, zij het in mindere mate.

In de jaren 2008 en 2009 was er een terugval van het aantal masterstudenten van 178 naar 82. Dit is terug gestabiliseerd in 2010 (152). Het aantal bachelorstudenten is gestegen van 33 (2009) naar 53 (2010).

Ook hier komen de masterstudenten inderdaad op een later tijdstip omdat hun opdrachten korter en afgelijnder zijn. Tegelijkertijd is het wel zo dat sommige studenten juist vroeger naar het archief komen in het kader van een academische bachelortaak. Deze bezoeken zijn echter kort.

Dat éénzelfde student minder frequent en minder langdurig de leeszaal bezoekt werd ook bij ons vastgesteld. Net als in de KADOC-leeszaal is er een daling van het aantal studenten die gedurende een vrij lange periode (1 tot 2 jaar) diepgaand archiefonderzoek deden in een veeleer beperkt aantal bestanden.

Een nieuwe trend is dat het aantal bachelorstudenten is verviervoudigd (sinds 2007) en dat er meer samenwerking is met de hogescholen. Daarnaast kunnen onderzoeksprojecten van professoren en docenten ook een rol spelen in het tot stand brengen van scripties voor studenten.

CONCLUSIE

De termijnen om gefundeerde conclusies te trekken over de invloed van de BaMa-hervormingen op de leeszaalwerking zijn, zoals al vermeld, nog te kort. Slechts over vijf jaar zullen duidelijke tendensen zichtbaar worden. Tegen dan zal vermoedelijk in vele opleidingen een tweejarige master zijn ingevoerd, wat opnieuw consequenties zal hebben voor het leeszaalbezoek. ■

Foto: Birgit Reynders.